

Костянтин РОМАНЮК,
виконуючий обов'язки начальника
Управління Держземінспекції
Головного управління Держкомзему
у Дніпропетровській області

НАЙБІЛЬШЕ ПОРУШЕНЬ –

на землях сільськогосподарського призначення

Дніпропетровщина у числі тих регіонів, де активно працюють державні інспектори, виявляючи порушення земельного законодавства. На початку року, в січні, вони зафіксували 138 таких випадків (четвертий показник по Україні). Протягом минулого року Управління Держземінспекції Головного управління Держкомзему у Дніпропетровській області провело 3430 перевірок дотримання вимог земельного законодавства. Як результат, виявлено 2726 порушень, найбільше — у Криворізькому, Павлоградському, Широківському, Петриківському і Софіївському районах.

М айже дві третини від загальної кількості — це використання земельних ділянок без правовстановлюючих документів (1708 випадків). Досить часто, на жаль, трапляється й самовільне зайняття землі (436). Нерідко фіксуємо невиконання законних розпоряджень, вимог чи приписів посадових осіб тих органів, які здійснюють державний контроль у сфері охорони природних ресурсів (162), недотримання строків повернення тимчасово зайнятих земель (143). Непоодинокі випадки, коли землі використовуються не за призначенням, коли не виконується природоохоронний режим, не вживають заходів для боротьби з бур'янами. Коли сільськогосподарські землі псується, забруднюються хіміч-

ЯКІ НАЙПОШИРЕНІШІ?

ними і радіоактивними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, неочищеними стічними водами, виробничими та іншими відходами. Коли громадяни знищують межові знаки, знімають і переносять ґрунтовий покрив земельних ділянок без спеціального дозволу.

Найбільше порушень вчинено на землях сільськогосподарського призначення (38,4%) та житлової і громадської забудови (36,4%).

За усіма виявленими фактами державні інспектори склали 1443 протоколи і видали 2600 приписів. Загальний розмір нарахованої шкоди, яка була заподіяна державі, — понад 25,8 млн гривень. Для розгляду та подальшого реагування до органів прокуратури направлено 185 матеріалів.

КОГО І В ЧОМУ ЗВИНУВАЧУЮТЬ?

Аналіз ситуації показує, що органи місцевого самоврядування не завжди проводять обов'язковий землеустрій щодо встановлення меж населених пунктів, особливо цінних земель (об'єктів природно-заповідного фонду, історико-культурного призначення, прибережних захисних смуг, водоохоронних зон). Не скрізь проведено розмежування земель державної та комунальної власності, повну інвентаризацію

земель закладів науки, оборони та інших державних установ. Посадових осіб, які розпоряджаються землями, нерідко звинувачують у корупційних діях, а власники об'єктів нерухомого майна не вважають за обов'язок оформляти правостановлюючі документи, до того ж немає й адміністративної відповідальності за це.

Значна кількість порушень допускається під час врегулювання земельних відносин органами місцевого самоврядування та виконавчої влади. В першу чергу, це перевищення повноважень щодо надання дозволів на розробку проєктів землеустрою, їх затверджен-

ня, а в подальшому й при передачі земельних ділянок у власність або користування. Нерідко у випадках, визначених законодавством, не проводяться земельні аукціони для передачі в оренду земельних ділянок, які перебувають у державній або комунальній власності. Як наслідок — бюджет недоотримує значних коштів. Буває, що земельні ділянки передаються у власність чи надаються у користування з порушенням обмежень у використанні земель (прибережних захисних смуг водних об'єктів). Нарешті, відсутні окремі обов'язкові погодження, передбачені законодавством.

ДЕ ЗАПОДІЯЛИ НАЙБІЛЬШОЇ ШКОДИ?

Ось кілька прикладів виявлених порушень, по яких нараховані найбільші суми заподіяної шкоди. Можливо, їхні розміри й не вражають своїми масштабами. Але мова йде про нищення родючих земель, про безповоротну втрату історико-культурних пам'яток.

Так, наприклад, під час перевірки додержання вимог земельного законодавства філією «Вільногірський ГМК» ЗАТ «Кримський ТИТАН» на території Малоолександрівської сільської ради та Верховцівської міської ради державні інспектори встановили, що під розробку кар'єру для видобування корисних копалин самовільно зайнято понад 27 га (землі державної та приватної власності). На них без спеціального дозволу було знято родючий шар ґрунту. Внаслідок цього завдано шкоди майже на 521 тис. гривень. За цим фактом складені протоколи за ст. 52, 53-1, КУпАП та винесена постанова про закриття адміністративного провадження у зв'язку з наявністю ознак злочину. Матеріали передані до прокуратури Верхньодніпровського району.

А на території Богданівської сільської ради Павлоградського

району директор ПП АФ «Лідер» самовільно зайняв шість курганів (землі історико-культурного призначення). Втрати держави на цих двох гектарах перевищують 50 тисяч гривень. За матеріалами перевірки порушено кримінальну справу.

У цьому ж районі зафіксовано ще одне земельне порушення і також відкрито кримінальну справу проти громадянина, який на території Вербської сільської ради самовільно зайняв 100 га земель сільськогосподарського призначення. Збитки перевищують 97 тис. гривень.

При виявленні порушень земельного законодавства: таких, як самовільне зайняття земельних ділянок, використання їх не за цільовим призначенням, знімання ґрунтового покриву без спеціального дозволу, — збитки державі, територіальним громадам, юридичним та фізичним особам на всіх категоріях земель державні інспектори вираховують відповідно до Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу, яка затверджена постановою КМУ від 25.07.2007 р. №963.

Згідно з постановою КМУ від 20.10.2011 № 1115 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», яка набрала чинності з 01.01.2012, до цієї Методики внесено зміни — слово «Держземінспекція» замінено на «Держсільгоспінспекція». Управління Держземінспекції в області наразі позбавлене повноважень щодо визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання їх не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву без спеціального дозволу.

СКІЛЬКИ ВІДШКОДУВАЛИ?

Сума добровільно відшкодованих протягом 2011 року втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва складала майже 22,8 млн грн, втім числі до обласного бюджету надійшло майже 6 млн, до районних — 3,4 млн, до місцевих — майже 13,7 млн гривень. Загальна сума втрат, що підлягали сплаті, перевищувала 32 мільйони. Завдяки заходам, вжитим інспекційним підрозділом, вдалося відшкодувати майже 9 млн гривень.

ІНСПЕКЦІЯ РЕФОРМУЄТЬСЯ

Як відомо, нині, згідно з Указами Президента України від 09.12.2010 № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» та від 13.04.2011 № 459/2011 «Про Державну інспекцію сільського господарства України», а також постановою КМУ від 12.12.2011 № 1300 «Про утворення територіальних органів Державної інспекції сільського господарства» територіальні органи Держземінспекції, які були підпорядковані Головному управлінням Держкомзему в областях, ліквідуються. Триває цей процес і в нашому регіоні. Частина працівників уже звільнені у зв'язку з переведенням на роботу до новоствореної Державної інспекції сільського господарства в області.

Нещодавно, 23 лютого, Верховна Рада ухвалила Закон № 9558 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель» (щодо заходів адміністративної реформи). Цим документом, зокрема, уточнюються повноваження Держсільгоспінспекції та її територіальних органів, на які покладаються функції здійснення державного контролю за використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності.

Сподіваюся, що новостворена структура найближчим часом запрацює на повну силу й буде функціонувати довгі роки на користь державі, і, головне, що їй не заважатимуть жодні інші перетворення й реорганізації.

До речі

Торік органами прокуратури Дніпропетровської області порушено 72 кримінальні справи, внесено та розглянуто 1132 акти прокурорського реагування, задоволено 472 протести, що спрямовані на захист прав громадян та інтересів держави у сфері земельних відносин. Як повідомила прес-служба прокуратури області, до відповідальності притягнуто 88 посадових осіб. Відшкодовано понад 11,5 млн грн, у тому числі до бюджету — 10 млн 548 тис. гривень. Упереджено незаконне надання земельних ділянок загальною площею 868 гектарів.

Зокрема, прокуратура Кіровського району Дніпропетровська розслідувала та наприкінці вересня 2011 року направила до суду кримінальну справу з обвинувачення приватного підприємця, який, не маючи відповідних дозвільних документів, самовільно займав три земельні ділянки загальною площею 0,2845 га, де облаштував кінноспортивний комплекс. Державі заподіяно понад 355 тис. гривень збитків. Підприємцю інкриміновано зловживання службовим становищем та самовільне будівництво на самовільно зайнятій ділянці (ч.2 ст.364 та ч.3 ст.197-1 КК України).

Перевіркою, проведеною прокуратурою області в грудні, встановлено, що протягом 2011 року голова Синельниківської райдержадміністрації, порушуючи чинне законодавство, не маючи відповідних повноважень, видав юридичним та фізичним особам 45 дозволів на укладення договорів оренди земельних ділянок для сільськогосподарського виробництва загальною площею 983 га (вартістю понад 14 млн грн), які належать померлим громадянам на праві приватної власності.

З метою усунення виявлених порушень на ім'я голови облдержадміністрації принесено протест, який розглянуто й задоволено. Незаконні розпорядження скасовані.